

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΙΣ

Τοῦ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ε. ΤΡΑΓΑΚΗ

Τῆς Διευθύνσεως Οικονομικῶν Μελετῶν τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τεύχους)

Ἡ κριτικὴ ἀξιολόγησις τῆς Ἐκθέσεως

Ἀναμφιβόλως, ἡ Ἐκθεσις αὐτὴ περὶ τῆς ἀναδιοργανώσεως τῆς Ἑλληνικῆς δημοσίας διοικήσεως περιέχει πολλὰς ἀληθείας ὡς πρὸς τὸ διαγνωστικὸν αὐτῆς μέρος καὶ ἀρκετὰ σημεῖα καθὼς καὶ ὀρισμένας προτάσεις ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑποχρεοῦται πᾶς καλόπιστος κριτὴς νὰ συμφωνήσῃ. Γενικῶς, ἐλάχιστοι ἦσαν ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἐκρίναν δυσμενῶς τὴν ἔκθεσιν Langrod, ἐννοεῖται ἐκείνων ποὺ τὴν ἐμελέτησαν καὶ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐκφέρουν ὑπεύθυνον γνώμην ἐπὶ ἐνὸς τόσον εἰδικοῦ καὶ λεπτοῦ θέματος. Εἰς τὴν δευτέραν ἔκθεσίν του ὁ Γάλλος καθηγητὴς ἀναφέρει ὅτι συνηντήθη (Ἰαν. 1965) μετὰ τοῦ «κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως» (Γ. Παπανδρέου) καὶ εἶχε τὴν εὐτυχίαν νὰ διαπιστώσῃ «σύμπτωσιν ἀπόψεων... κυρίως δὲ ὡς πρὸς τὴν ἀνάγκην καὶ τὸ ἐπεῖγον τῆς μεταρρυθμίσεως». Συναντηθεῖς, ἐπίσης, δις καὶ «μετὰ τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ κ. Α. Στεφανοπούλου» διεπίστωσεν ὅτι «ἡ ταυτότης τῶν ἀντιλήψεών μας ὑπῆρξε ἀπόλυτος», ἐνῶ ὁ Ὑπουργὸς τῆς Προεδρίας κ. Δ. Παπασπύρου «ἐξεδηλώθη ὡς ἐνθερμος ὑποστηρικτὴς τῶν προβλεπομένων βελτιώσεων». Διὰ τοῦτο ἀποφαίνεται : «Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις φαίνεται ὅτι, τουλάχιστον, ὡς πρὸς τὰς γενικὰς γραμμάς, ἀποδέχεται τὰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι διευπλώθησαν εἰς τὴν ἔκθεσίν μου τοῦ Ἰανουαρίου 1964, τῶν ὁποίων ὅμως δυστυχῶς ἡ πραγματοποιήσις καθυστερεῖ». Δὲν ἀναφέρει ὅμως ἐὰν ἐξήτησε τὴν γνώμην καὶ τῶν ἡγετῶν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως καίτοι τονίζει ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τῆς πολιτικῆς ἐπὶ τῆς ἀναδιοργανώσεως προϋποθέτει τὴν συμπαράστασιν ὄλων τῶν κομμάτων. Ἀκόμη μᾶς πληροφορεῖ ὅτι μερίμνη τῆς III Γεν. Διευθύνσεως «οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἔλαβον πράγματι γνώσιν τοῦ περιεχομένου τῆς ἐκθέσεως μὲ ἀποτέλεσμα νὰ διεξαχθοῦν συζητήσεις ἐπὶ τοῦ περιεχομένου καὶ νὰ σχολιασθῇ

ἀπὸ πολλῶν συγκεκριμένων ἀπόψεων, ὑπὸ πλείστων ἑλληνικῶν προσωπικοτήτων». Τέλος, ἀναφέρει ὅτι αἱ προτάσεις του «ἐσχολιάσθησαν εἰς ἑκτασιν ὑπὸ τοῦ τύπου» καὶ σημειώνει ἰδιαιτέρως τὴν δημοσίευσιν σχετικοῦ ἄρθρου εἰς τὸ περιοδικὸν «Νέα Οἰκονομία» (Ἄρ. Φ. 12, Δεκ. 1964).

Ὁ γράφων ἔχει ὑπ' ὄψιν τὴν κριτικὴν ἀξιολόγησιν ἐπὶ τῶν οὐσιωδῶν σημείων τῆς Ἐκθέσεως Langrod τοῦ κ. Χ. Ν. Ἀθανασοπούλου, ὁ ὁποῖος μὲ ἄρθρον του εἰς τὸ περιοδικὸν «Σπουδαί» (Σεπτέμβριος - Ὀκτώβριος 1966, σελ. 136 - 149) ἀναλύει τὰς πολλὰς ἀδυναμίας ἐκ τῶν ὁποίων πάσχει ἡ ἔκθεσις.

Κατὰ τὸν εἰδικὸν τοῦτον ἀρθρογράφον : 1) Ἡ ὅλη διάρθρωσις τῆς ἐκθέσεως εἶναι ἀδικαιολογητῶς συγκεκριμένη καὶ ἀνορθολογική, 2) ἡ ὅλη ἔκθεσις δίνει τὴν ἐντύπωσιν προχειροῦ καταγραφῆς καὶ συρραφῆς "πρῶτων ἐντυπώσεων,, (ὁ ὅλος τόνος τῆς ἐκθέσεως εἶναι ὑπὲρ τὸ δέον "ἐντυπωσιακός,,), καὶ 3) βασιζέται εἰς ἀβάσιμες παραδοχὰς καὶ κάνει κατηγορηματικὰς προτάσεις διὰ τὸ ἀποτελεσματῶν ὁποίων θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχη πολλὰς βάσιμες ἀμφιβολίας». Ὡστόσοσον καὶ ὁ ἴδιος συμφωνεῖ ἐπὶ ὠρισμένων προτάσεων ἢ διαπιστώσεων τοῦ Γάλλου καθηγητοῦ.

Πλέον συγκεκριμένως, ἡ διάρθρωσις τῆς ἐκθέσεως εἶναι, κατὰ τὸν ἴδιον σχολιαστήν, «προφανῶς συγκεκριμένη, καθότι δὲν ἀκολουθεῖ ἓνα σαφὲς σχεδιάγραμμα ἀλλὰ "πηδᾷ,, καὶ παλινδρομεῖ διαρκῶς ἐπὶ τῶν ἐξεταζομένων θεμάτων. Εἶναι ἐπίσης ἀνορθολογική διότι συγκεντροῦται εἰς τὰ προβλήματα Παιδείας, Ἐπιλογῆς καὶ Μετεκπαιδεύσεως, ἐνῶ παραβλέπει ἢ ἐξετάζει παρεμπιπτόντως πλέον σοβαρὰ καὶ πλέον "ἐπείγοντα,, προβλήματα, ποὺ ἐπηρεάζουν ἀμέσως τὴν ἀποδοτικότητα τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν τῆς χώρας». Ἀκόμη, ὡς πρὸς τὸν ὑπὲρ τὸ δέον ἐντυπωσιακὸν τόνον καὶ τὴν προχειρότητα τῆς Ἐκθέσεως εὐρίσκει μὲν δύο ἐλαφρυντικά, ἧτοι ἀφ' ἑνὸς τὸ σύντομον τῆς παραμονῆς τοῦ συντάκτου ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν «προφανῶς καὶ κατὰ βάσιν πολιτικὴν ρίζα τοῦ ὅλου προβλήματος τῆς συμφορῆσεως τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν», ἀλλὰ τονίζει ὅτι τοῦτο «δὲν ἀπαλλάσσει τὸν συντάκτην ἀπὸ τὴν εὐθύνην τῆς παρουσιάσεως μιᾶς πλέον «τεχνικῶς» τουλάχιστον ἀρτίας ἐκθέσεως, δηλαδὴ μιᾶς πλέον εἰς βάθος ἀναλύσεως τῶν ὑπὸ ἐξέτασιν προβλημάτων.

Περαιτέρω, ὡς πρὸς τὰς ἀβασίμους γενικὰς παραδοχὰς τοῦ Γάλλου εἰδικοῦ αἱ ὁποῖαι ὁπωσδήποτε ζημιώνουν τὴν ἀξίαν τῆς Ἐκθέσεως ὁ κ. Ἀθανασόπουλος παρατηρεῖ τὰ ἑξῆς :

α) Εὐρίσκει ὅτι «εἶναι διοικητικῶς καὶ πολιτικῶς τελείως ἀπαράδεκτον μίαν ὑπηρεσίαν ἐνὸς τῶν Ὑπουργείων νὰ ἀναλαμβάνη τὸ ὅλον ἔργον τῆς ἀναδιοργανώσεως ὅλων τῶν ἄλλων "ἰσοτίμων,, ὑπουργείων», Ὡς ἤδη προανεφέρθη, διὰ τῆς Ἐκθέσεως προτείνεται ἡ τότε III Γεν. Δ/σις τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ ὡς τὸ κατάλληλον ὄργανον διὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ καθ' ὅλου ἔργου τῆς ἀναδιοργανώσεως καὶ μετεκπαιδεύσεως τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων. Προστίθεται δὲ ὅτι τὰ πενιχρὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπὶ 15ετίαν δράσεως τῆς Γ' Γενικῆς Διευθύνσεως ἐπιβεβαιοῦν «τὸ ἀνορθολογικὸν καὶ ἀνεδαφικὸν τοῦ σημερινοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Langrod ἐπικροτουμένου ὀργανωτικοῦ πλαισίου».

β) Μία δευτέρα ασύμφορος παραδοχή της Έκθεσεως είναι ή ανάθεσις του της αναδιοργάνωσεως εις υπηρεσίας ελεγχόμενας άμέσως υπό της πολιτικής ής. Δέν θα πρέπει νά παραβλεφθή ό παράγον των «πολιτικών παρεμβάσεων» ως έκ τούτου «δέν νοείται πώς είναι δυνατή ή επιτυχής αναδιοργάνωσις των συμφορήσει τελουσών υπηρεσιών υπό όργάνων ελεγχομένων άμέσως υπό δε πολιτικών προσώπων». Παρατίθεται δέ και ή σύμφωνος επί του θέματος του γνώμη του καθηγητού Κυριάκου Βαρβαρέσου. Άκόμη υπενθυμίζεται υπό άσκοδντος την κριτικήν ότι ή έν έτει 1953 επιχειρηθείσα «αναδιοργάνωσις» τόν άμεσον έλεγχον της τότε Κυβερνήσεως έθεωρήθη υπό της Άντιπολι-σεως ως «έκκαθάρισις».

γ) Μία τρίτη άβάσιμος παραδοχή είναι ότι ή διάρθρωσις και όργάνωσις των οσίων υπηρεσιών κατά τό 1965 ήτο γενικώς άνεκτή και ότι εκείνο τό όποιον αιε περισσότερον ήτο τό χαμηλόν ποιοτικώς ανθρώπινον ύλικόν. Διά τουτο ωστε ό κ. Λανγκρό έδωσε μεγάλην έκτασιν εις την Έκθεσίν του επί του έκ-δευτικού προβλήματος και υπέδειξε την κατεπείγουσαν κατάρτισιν και έφαρ-τήν προγραμμάτων μετεκπαιδύσεως και έπιμορφώσεως, όλων γενικώς των αλλήλων, την ίδρυσιν ειδικών σχολών, την καθολικήν αναμόρφωσιν του έκ-δευτικού συστήματος κ.λ.π.

δ) Άφελής, επίσης, κρίνεται ή παραδοχή ότι διά της μετεκπαιδύσεως όσον δυνατόν μεγαλυτέρου άριθμού ύπαλλήλων θα προκύψη σύντομος και λίαν θητή άνοδος της άποδοτικότητος της όλης κρατικής μηχανής. Έπιπροσθέτως, κατά την ίδιαν κριτικήν αξιολόγησιν, ή Έκθεσις Langrod περιέχει πολλάς αντιφάσεις και άνεδαφικάς προτάσεις.

Ούτως, ένώ ό Γάλλος ειδικός τάσσεται έναντίον της «δημιουργίας νέων θε-ών», προτείνει ώστόσον την σύστασιν ένός «Γνωμοδοτικού Συμβουλίου» με ιοδιότητος ταυτοσήμους ή παραλλήλους με την Κ.Ε.Α.Δ.Υ., καίτοι εις έτε-σημείον γράφει ότι αύτη «δέν διαθέτει κατάλληλα μέσα διά νά εκτελέση ήρωσ την σωτηριάν άποστολήν...». Παραδόξως δέ ένώ τονίζει τάς «άναμφι-ητήτους ικανότητας» των τακτικών μελών του Α.Σ.Δ.Υ. εις τό σημείον τουτο ής ήγνόησε, στηριχθείς εις την ΙΙΙ Γεν. Δ/σιν και του παρ' αύτῃ ίδρυθησομέ-«Γνωμοδοτικού Συμβουλίου». Υπενθυμίζεται δέ ότι τό Α.Σ.Δ.Υ. άπετέλει, κατά τόν κ. Λανγκρό, τόν «θεμέλιον λίθον» της βάσει του Ν. 1811/1951 έπι-ρηθείσης μεταρρυθμιστικής πρωτοβουλίας των δημοσιοϋπαλληλικών πραγμά-της Χώρας. Επίσης, δεύτερον, ένώ ό κ. Λανγκρό τονίζει έν προοιμίφ ότι εις Έκθεσίν του «πραγματεύεται περι θεμάτων, τά όποία άπετέλεσαν εις τό παρελ- (δηλ. πρό του 1965) άντικείμενον σειράς όλης έκθέσεων διαφόρων έμπειρο-ομών» και ότι «αί ύποδειξεις των έμπειρογνωμόνων τούτων είχον την αυτήν τεύθυνσιν», ως έκ τούτου δέ θα έδει νά περιωρίζετο εις συγκεκριμένας προτά-ς μεταρρυθμίσεων «αί όποιαί δέον νά γίνουν κατεπειγόντως», έν τούτοις, δια-ει μεγάλον τμήμα εις τό κείμενόν του διά νά περιγράψη τάς συνθήκας εις-εις άσχέτους με τό κύριον θέμα της άποστολής του ως λ.χ. ή κατάστασις εις ν στοιχειώδη και μέσην εκπαίδευσιν. «Είναι υπερμέτρως άφελές νά θεωρήσῃ

κάνεις την ριζι-
ρας ως κάτι πο-
φος ό όποιος ε-
σεως Langrod

1) Τάς σχ-
τό επίπεδον της
σις, ή συγκέντ-
εις τά μαθήμα-
διοικήσεως, «δ-
γραφικου ίστο-
προσφερόμενα
κων έπιστημών
παντελώς, τόσ-
άπό τόν προτε-
λιαστής τονίζε-
νων σχολών Δ-
ως πρός την σ-
μικής φύσεως»
ένα μάθημα, ή
καθηγητής. Το
για μία προ-
κευμένων στελ-
Υπουργείων

2) Διά τ-
σεις σχετικώς
θέσεις» (pre-
και περιττά.

3) Διά τ-
Έπικρατείας π-
«δέν είναι κο-
Κατηγοριάν δ-
χρειάζονται λ-
βουλίου Έπικ-
με την πραγμ-

4) Διά τ-
σεως «ειδικών
σεως, διότι «θ-
χάριν στιγμια-
έφηρμόσθη κ-

5) Διά τ-
ται «δι' άποφ-
σει του άρμο-

β) Μία δευτέρα ασύμφορος παραδοχή τῆς Ἐκθέσεως εἶναι ἡ ἀνάθεσις τοῦ ἔργου τῆς ἀναδιοργάνωσεως εἰς ὑπηρεσίας ἐλεγχομένους ἀμέσως ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς. Δὲν θὰ πρέπει νὰ παραβλεφθῇ ὁ παράγων τῶν «πολιτικῶν παρεμβάσεων» καὶ ὡς ἐκ τούτου «δὲν νοεῖται πὼς εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπιτυχὴς ἀναδιοργάνωσις τῶν ἐν συμφορῇσει τελουσῶν ὑπηρεσιῶν ὑπὸ ὀργάνων ἐλεγχομένων ἀμέσως ὑπὸ de jure πολιτικῶν προσώπων». Παρατίθεται δὲ καὶ ἡ σύμφωνος ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου γνώμη τοῦ καθηγητοῦ Κυριακοῦ Βαρβαρέσου. Ἀκόμη ὑπενθυμίζεται ὑπὸ τοῦ ἀσκοῦντος τὴν κριτικὴν ὅτι ἡ ἐν ἔτει 1953 ἐπιχειρηθεῖσα «ἀναδιοργάνωσις» ὑπὸ τὸν ἄμεσον ἐλεγχον τῆς τότε Κυβερνήσεως ἐθεωρήθη ὑπὸ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ὡς «ἐκκαθάρισις».

γ) Μία τρίτη ἀβάσιμος παραδοχή εἶναι ὅτι ἡ διάρθρωσις καὶ ὀργανωσις τῶν δημοσιῶν ὑπηρεσιῶν κατὰ τὸ 1965 ἦτο γενικῶς ἀνεκτὴ καὶ ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον ἔπαιε περισσότερο ἦτο τὸ χαμηλὸν ποιοτικῶς ἀνθρώπινον ὑλικόν. Διὰ τοῦτο ἄλλωστε ὁ κ. Λανγκρό ἔδωσε μεγάλην ἔκτασιν εἰς τὴν Ἐκθεσίν του ἐπὶ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ προβλήματος καὶ ὑπέδειξε τὴν κατεπείγουσαν κατάρτισιν καὶ εφαρμογὴν προγραμμάτων μετεκπαιδεύσεως καὶ ἐπιμορφώσεως, ὄλων γενικῶς τῶν ὑπαλλήλων, τὴν ἴδρυσιν ἐιδικῶν σχολῶν, τὴν καθολικὴν ἀναμόρφωσιν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος κ.λ.π.

δ) Ἀφελῆς, ἐπίσης, κρίνεται ἡ παραδοχή ὅτι διὰ τῆς μετεκπαιδεύσεως ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλυτέρου ἀριθμοῦ ὑπαλλήλων θὰ προκύψῃ σύντομος καὶ λίαν αἰσθητὴ ἀνοδος τῆς ἀποδοτικότητος τῆς ὅλης κρατικῆς μηχανῆς.

Ἐπιπροσθέτως, κατὰ τὴν ἰδίαν κριτικὴν ἀξιολόγησιν, ἡ Ἐκθεσις Langrod περιέχει πολλὰς ἀντιφάσεις καὶ ἀνεδαφικὰς προτάσεις.

Οὕτως, ἐνῶ ὁ Γάλλος εἰδικὸς τάσσεται ἐναντίον τῆς «δημιουργίας νέων θεσμῶν», προτείνει ὡστόσο τὴν σύστασιν ἐνὸς «Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου» μὲ ἀρμοδιότητας ταυτοσήμους ἢ παραλλήλους μὲ τὴν Κ.Ε.Α.Δ.Υ., καίτοι εἰς ἕτερον σημεῖον γράφει ὅτι αὕτη «δὲν διαθέτει κατάλληλα μέσα διὰ νὰ ἐκτελέσῃ πλήρως τὴν σωτηριᾶν ἀποστολήν...». Παραδόξως δὲ ἐνῶ τονίζει τὰς «ἀναμφισβητήτους ἰκανότητας» τῶν τακτικῶν μελῶν τοῦ Α.Σ.Δ.Υ. εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τοὺς ἠγνόησε, στηριχθεὶς εἰς τὴν ΙΙΙ Γεν. Δ/σιν καὶ τοῦ παρ' αὐτῇ ἰδρυθησομένου «Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου». Ὑπενθυμίζεται δὲ ὅτι τὸ Α.Σ.Δ.Υ. ἀπετέλει, καὶ κατὰ τὸν κ. Λανγκρό, τὸν «θεμέλιον λίθον» τῆς βάσει τοῦ Ν. 1811/1951 ἐπιχειρηθείσης μεταρρυθμιστικῆς πρωτοβουλίας τῶν δημοσιουπαλληλικῶν πραγμάτων τῆς Χώρας. Ἐπίσης, δεύτερον, ἐνῶ ὁ κ. Λανγκρό τονίζει ἐν προοιμίῳ ὅτι εἰς τὴν ἔκθεσιν του «πραγματεύεται περὶ θεμάτων, τὰ ὅποια ἀπετέλεσαν εἰς τὸ παρελθόν (δηλ. πρὸ τοῦ 1965) ἀντικείμενον σειρᾶς ὅλης ἐκθέσεων διαφόρων ἐμπειρογνομῶνων» καὶ ὅτι «αἱ ὑποδείξεις τῶν ἐμπειρογνομῶνων τούτων εἶχον τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν», ὡς ἐκ τούτου δὲ θὰ ἔδει νὰ περιορίζετο εἰς συγκεκριμένας προτάσεις μεταρρυθμίσεων «αἱ ὅποια δέον νὰ γίνων κατεπειγόντως», ἐν τούτοις, διαθέτει μεγάλον τμήμα εἰς τὸ κείμενόν του διὰ νὰ περιγράψῃ τὰς συνθήκας εἰς τομεῖς ἀσχέτους μὲ τὸ κύριον θέμα τῆς ἀποστολῆς του ὡς λ.χ. ἡ κατάστασις εἰς τὴν στοιχειώδη καὶ μέσῃν ἐκπαιδευσιν. «Εἶναι ὑπερμέτρως ἀφελῆς νὰ θεωρήσῃ

κάνεις την ριζικήν μεταρρύθμισιν τοῦ ὅλου ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος τῆς χώρας ὡς κάτι πού δύναται νά συντελεσθῆ κατεπειγόντως», προσθέτει ὁ ἄρθρογράφος ὁ ὁποῖος εὐρίσκει ὡς ἀνεδαφικάς καί τὰς ἀκολούθους προτάσεις τῆς Ἐκθέσεως Langrod :

1) Τὰς σχετικὰς μέ τὸν τρόπον ἐπιτεύξεως τῆς ριζικῆς μεταρρυθμίσεως εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς ἀνωτάτης παιδείας βάσει γενικῶν ἀρχῶν ὡς λ.χ. εἶναι ἡ εἰδίκευσις, ἡ συγκέντρωσις, ἡ ἐξίσωσις τῶν σπουδῶν κ.ο.κ., καθὼς καί ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ μαθήματα πρὸς ἀπόκτησιν «ἐξειδικεύσεως» εἰς τὰ θέματα τῆς δημοσίας διοικήσεως, «διότι ὁ γενικὸς εἰρμὸς τῶν προτεινομένων μαθημάτων εἶναι περιγραφικοῦ ἱστορικοῦ - νομικοῦ προσανατολισμοῦ, ὅπως ἀκριβῶς καί τὰ σήμερον προσφερόμενα μαθήματα. Τὰ ἀναλυτικὰ μαθήματα ἐπὶ τῶν κυριωτέρων κοινωνικῶν ἐπιστημῶν καί τὰ μαθήματα μεθόδων ἐρεύνης καί ἰδίων ἐπιστημῶν ἐλλείπουν παντελῶς, τόσον ἀπὸ τὸν ἐν ἰσχυρὶ κατάλογον τῶν σημερινῶν σχολῶν, ὅσον καί ἀπὸ τὸν προτεινόμενον κατάλογον τῆς ἐκθέσεως Langrod». Ἐν συνεχείᾳ ὁ σχολιαστὴς τονίζει, σὺν τοῖς ἄλλοις, ὅτι τὸ πρόγραμμα τῶν παρ' ἡμῖν ἐξειδικευμένων σχολῶν Δημοσίας Διοικήσεως ὡς π.χ. τὸ τῆς Παντείου εἶναι ἀνεπαρκὲς διότι ὡς πρὸς τὴν σχολὴν αὐτὴν «τὸ ἥμισυ τῶν προσφερομένων μαθημάτων εἶναι νομικῆς φύσεως» καί ἐκτὸς τοῦ Διοικητικοῦ Δικαίου προσεφέρετο τὸ 1966 μόνον ἓνα μάθημα, ἤτοι ἡ «Τεχνικὴ τῆς Ὀργανώσεως» πού προτείνει καί ὁ Γάλλος καθηγητής. Τοιοῦτοτρόπως, «τὸ πρόγραμμα τῆς Παντείου φαίνεται κατάλληλον γιὰ μία προ - Νομικὴν ἐκπαίδευσιν, ἢ τουλάχιστον διὰ τὴν κατάρτισιν ἐξειδικευμένων στελεχῶν μόνον διὰ τὸ Ὑπουργεῖον Δικαιοσύνης καί ἴσως διὰ τὸ Ὑπουργεῖον Ἐσωτερικῶν».

2) Διὰ τὸ Κέντρον προεπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἤτοι διὰ τὰς προτάσεις σχετικῶς μέ τὴν ἐκπαίδευσιν «τῶν μελλόντων νὰ καταλάβουν δημοσίας θέσεις» (pre - entry training), αἱ ὁποῖαι, ὡς μέτρα μακροχρόνια, κρίνονται ἄτοπα καί περιττά.

3) Διὰ τὰ ἑκτακτὰ μέλη τῶν ὑπαλλήλων τῆς Ε' Κατηγορίας (Σύμβουλοι Ἐπικρατείας καί Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου) διότι πρόκειται περὶ προσωπικότητων, «δὲν εἶναι κοινοὶ ὑπάλληλοι» καί «δὲν χρειάζεται νὰ ἀποσπασθοῦν εἰς τὴν Ε' Κατηγορίαν διὰ νὰ ἐνημερωθοῦν ἐπὶ τῆς διοικητικῆς πραγματικότητος... Δὲν χρειάζονται λοιπὸν καί αὐτοὶ «μετεκπαίδευσιν». Ἡ φύσις τῆς ἐργασίας τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας ἐπιτρέπει εἰς τοὺς Συμβούλους συνεχῆ καί ἄμεσον ἐπαφὴν μέ τὴν πραγματικότητα τοῦ δημοσίου τομέως».

4) Διὰ τὴν ἀποσυμφόρησιν τῶν ἤδη ὑπηρετούντων στελεχῶν μέσῳ χορηγήσεως «εἰδικῶν ἀδειῶν» εἰς ἐκείνους πού προσεγγίζουσι τὸ ὄριον συνταξιοδοτήσεως, διότι «θὰ ἦτο δύσκολον νὰ ἀποφευχθῆ ἡ κατάχρησις ἐνὸς τοιούτου μέτρου, χάριν στιγμιαίων σκοπιμοτήτων». Προτιμότερος εἶναι ὁ θεσμὸς τῆς 35ετίας ὡς ἐφηρμόσθη κατὰ τὸ 1964 (Νόμος 4352).

5) Διὰ τὴν σύστασιν ὅπως ἡ εἴσοδος εἰς τὸν κύκλον μετεκπαιδεύσεως γίνεσθαι «δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ (ἢ καί Προεδρίας) τῆ συναινέσει τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ», διότι ὁ τοιοῦτος γραφειοκρατικὸς ρόλος τοῦ Ὑ-

ποιήσεως τῶν ὑπαλλήλων τῶν ἐπανερχομένων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Πράγματι, παρετηρήθη τὸ φαινόμενον, δημόσιοι ὑπάλληλοι μετεκπαιδευθέντες εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐπὶ ἓν περίπου ἔτος καὶ ἐπανελθόντες εἰς τὰς παλαιὰς θέσεις των, νὰ διαπιστώσουν ὅτι ἡ ὑπηρεσιακὴ των κατάστασις, ἀντὶ νὰ βελτιωθῆ, ἐπεδεινώθη. Καὶ τοῦτο διότι οἱ Προϊστάμενοί των δὲν συνέταξαν δι' αὐτοὺς ἐκθεσιν ὑπηρεσιακῆς ἱκανότητος διότι «ἀπουσίασαν» ἐκ τῆς ὑπηρεσίας των καὶ ὡς ἐκ τούτου καίτοι εἶχον κλείσει χρόνον προαγωγῆς δὲν ἐκρίθησαν. Τὸ κάλυμα αὐτὸ ἐκ τοῦ Κώδικος ἀφορᾷ πρωτίστως τοὺς ὑπαλλήλους βου βαθμοῦ καὶ ἄνω, οἱ ὅποιοι, ἀντιμετωπίζοντες τὸ ἀντικίνητρον τοῦτο καὶ τὴν βεβαιότητα τῆς δυσμενοῦς ἐπιπτώσεως ἐπὶ τῆς ὑπηρεσιακῆς των ἐξελιζέως ἀπέσχον ἀπὸ τὰ προγράμματα μετεκπαιδύσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ. Παρετηρήθη, ἐπίσης, τὸ φαινόμενον τῆς ἀντιδράσεως ἐκ μέρους τῶν ὑπουργείων διὰ τὴν ἀπόσπασιν τῶν μετεκπαιδευθέντων ὑπαλλήλων παρὰ τῆ κεντρικῆ ὑπηρεσίᾳ ἀναδιοργανώσεως πρὸς ἐπιπρόσθετον μετεκπαίδευσιν εἰς τομεῖς σχετικὸς μὲ τὴν ἐξειδικεύσιν των, ὅπως προέβλεπε τὸ σχετικὸν σχέδιον. Διὰ λόγους ὡς οἱ ἀνωτέρω τὰ προγράμματα μετεκπαιδύσεως ἐστέφθησαν «ὐπὸ μερικῆς ἐπιτυχίας», γράφει ὁ Γάλλος ἐμπειρογώνωμον. «Ἐπὶ πλέον, ὀρισμένοι Ὑπηρεσῖαι δημιουργοὺν δυσκολίας ὡς πρὸς τὴν χρησιμοποίησιν τῶν μετεκπαιδευθέντων μὴ συμμορφούμεναι πάντοτε εἰς τὰς ὑποδείξεις, ὅπως τοποθετοῦν τοὺς ἐπανερχομένους ὑπαλλήλους εἰς ὑπηρεσίας, εἰς ἅς, ὡς ἐκ τῆς φύσεως των, θὰ ἠσχολοῦντο οὗτοι ἐπὶ θεμάτων τῆς διὰ τῆς μετεκπαιδύσεως ἀποκτηθείσης ἐιδικότητος». (σελ. 39). Ἐπιπροσθέτως, ἡ III Γεν. Δ/νσις, ἡ ἐπιφορτισμένη μὲ τὴν εὐθύνην τῆς ἐκτελέσεως τῶν προγραμμάτων μετεκπαιδύσεως δημοσίων ὑπαλλήλων τῶν διαφόρων ὑπουργείων, ἐκτὸς τῶν δυσχερειῶν αὐτῶν, δὲν διέθετε «τὸ ἀπαιτούμενον ἀνθρώπινον δυναμικὸν οὔτε τὸν ἀναγκαῖον ὕλικὸν ἐξοπλισμόν.... Τὸ προσωπικὸν τῆς III Γεν. Δ/σεως ἦτο καὶ εἶναι ἀκόμη ποσοτικῶς ἀνεπαρκὲς καὶ ποιοτικῶς ἐν πολλοῖς ἀνεπίδευτον».

Διαπιστοῦται δηλαδὴ ὅτι γενικῶς αἱ προτάσεις Langrod δὲν κατέστη δυνατόν νὰ ὑλοποιηθοῦν ἐξ ὑπαρχῆς, ἀκόμη καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις ἐκεῖνας ὅπου θὰ ἀνέμενε κανεὶς νὰ μὴ προκύβουν ἐμπόδια ὡς τὰ προαναφερόμενα. Ἀσφαλῶς ἡ πέτρα αὐτὴ δηλοῖ τὸ πόσον λεπτὸν καὶ δύσκολον ἔργον εἶναι ἡ ἐφαρμογὴ μιᾶς πραγματικῆς πολιτικῆς ἀναδιοργανώσεως τῆς ἑλληνικῆς δημοσίας διοικήσεως.

Εἰς τὸ Δεύτερον Μέρος τῆς (δευτέρας) Ἐκθέσεώς του ὁ Καθηγητὴς Langrod ἀσχολεῖται, εἰδικώτερον, μὲ τὸν τρόπον μεθοδεύσεως τῆς διοικητικῆς μεταρρυθμίσεως. Τονίζει καὶ πάλιν τὴν ἀνάγκην συστάσεως εἰδικοῦ φορέως, «ἀποκλειστικῶς καὶ κατὰ πλήρη ἀπασχόλησιν ὑπευθύνου διὰ τὸν χειρισμὸν τῶν προβλημάτων τῆς δημοσίας διοικήσεως καταλλήλως στελεχωμένου καὶ διαπνεομένου ὑπὸ ἀναμορφωτικῆς νοοτροπίας». Ὑπενθυμίζων τὴν διεθνή ἐμπειρίαν ἐπὶ τοῦ θέματος καὶ δὴ τὸ παράδειγμα τῆς Γαλλίας, ὅπου ἡ «Γεν. Δ/νσις τῆς Διοικήσεως καὶ τῆς Δημ. Ὑπηρεσίας», τὸ Α.Σ.Δ.Υ. καὶ ἡ «Ἐθνικὴ Σχολὴ Διοικήσεως» (E.N.A., Ecole Nationale d'Administration) ὑπάγονται κατ' εἰθεῖαν εἰς τὸν Πρωθυπουργόν, προτείνει ἀνάλογον ρύθμισιν καὶ παρ' ἡμῖν. «Ἡ νέα παρὰ τῷ Πρωθυπουργῷ Ὑπηρεσία, ἡ ὁποία δύναται ν' ἀποκαλῆται Ὑπηρεσία Ὁργανώσεως Δη-

ση πλήρως τὴν ἀποστολὴν του, διότι συνεπεΐα τῆς ἀπομονώσεως ὑφ' ἣν ἐτέλει δὲν κατώρθωσε νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἐπίδρασιν μιᾶς γραφειοκρατικῆς νοοτροπίας καὶ ἀρτηριοσκληρώσεως». Ἀκολουθῶς δίδει τὴν γνώμην του ὡς πρὸς τὴν ὀργανωτικὴν διάρθρωσιν τοῦ προτεινομένου, ὡς ἀνωτέρω, φορέως καὶ τονίζει ὅτι τὸ προσωπικὸν τοῦτου θὰ πρέπει νὰ ἔχῃ «ὄχι μόνον ἐπαρκεῖς ἀποδοχὰς ἀλλὰ κυρίως καλὴν προοπτικὴν προαγωγικῆς ἐξελιξέως διὰ νὰ καταστῇ ἡ ὑπηρεσία "πόλος ἔλξεως, καὶ ἐπιθυμητὴ πρὸς σταδιοδρομίαν διὰ τοὺς νέους... Εἰς τοιαύτας περιπτώσεις αἱ οἰκονομίαι στοιχίζουσι ἀκριβὰ».

Ἐξ ἄλλου, τὸ πρόγραμμα μεταρρυθμίσεως, γράφει περαιτέρω, πρέπει νὰ εἶναι «αὐστηρῶς ρεαλιστικόν, ἀνταποκρινόμενον πλήρως πρὸς τὴν προτεραιότητα τῶν ἀναγκῶν καὶ ἔχον, κατὰ τὸ δυνατόν, προδιαγεγραμμένα χρονικὰ ὄρια ἐκτελέσεως τῶν διαφόρων φάσεων». Μεταξὺ τῶν ἀπαραιτήτων στοιχείων ἐνὸς τοιοῦτου σχεδίου εἶναι ὁ καθορισμὸς διαδικασίας κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἀποφεύγεται ἡ λήψις ἀσυντονιστῶν πρωτοβουλιῶν ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως ἢ τῆς Βουλῆς, αἱ ὁποῖαι «καταλαμβάνουσι ἐξ ἀπῆνης τὰ ἀρμόδια διοικητικὰ ὄργανα». Πρὸς τοῦτοις πᾶν συναφὲς νομοθέτημα πρέπει νὰ τυγχάνῃ προηγουμένης γνωμοδοτήσεως ἐνὸς κεντρικοῦ συμβουλευτικοῦ σώματος, ὅπως ἦτο τὸ Α.Σ.Δ.Υ., ὁ δὲ «Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως θὰ ἦτο σκόπιμον νὰ ἐποπτεῖ τὴν τήρησιν τῶν ὡς ἄνω μέτρων». Ἐπιβάλλεται ἀκόμη ἡ ἐφαρμογὴ «ὑποδειγματικῶν σχεδίων» (pilot projects) διὰ τῶν ὁποίων θὰ γίνεται μία συγκεκριμένη ἐπίδειξις «τῶν γενικῶν κατευθύνσεων τῆς μεταρρυθμίσεως», θὰ καθορίζεται ἡ προτεραιότης ὀρισμένων ἐνεργειῶν ἐν σχέσει πρὸς ἄλλας καὶ θὰ καταβάλλεται προσπάθεια τηρήσεως «τῶν προδιαγεγραμμένων χρονικῶν ὀρίων πρὸς ὀλοκλήρωσιν τῶν διαφόρων φάσεων τοῦ σχεδίου καὶ τῆς κατὰ τρόπον συντονισμένον ἐκτελέσεως τῶν ἀπαιτουμένων κατ' ἰδίαν προσπαθειῶν». Προτείνει ἐν συνεχείᾳ ὁκτὼ τοιαῦτα σχέδια διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἐπεδιώκετο: ἡ ἀνάπτυξις σχέσεων συνεργασίας μεταξὺ διοικήσεως καὶ διοικουμένων ὡς καὶ μεταξὺ τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, ἡ ἀναζήτησις τῶν ἀρίστων ἀποφοίτων πρὸς ἐπ' ἀνδρῶσιν τῆς δημοσίας διοικήσεως ἢ διάδοσις τῆς σημασίας καὶ τῆς σπουδαιότητος τοῦ λειτουργήματος τοῦ δημότου ὑπαλλήλου, ἡ ἐνθάρρυνσις τῆς διεξαγωγῆς καὶ ἐφαρμογῆς ἐρευνῶν εἰς τὸν διοικητικὸν τομέα, ἡ διαφώτισις τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν ὡς πρὸς τὸν ὀρθὸν τρόπον διοικήσεως τοῦ προσωπικοῦ ἰδίως εἰς τὰ θέματα μετεκπαιδεύσεως καὶ ἡ λήψις μέτρων πρὸς διάδοσιν τῆς ἰδέας τῆς διοικητικῆς μεταρρυθμίσεως.

Ἄμεσος προτεραιότης θὰ ἔπρεπε νὰ δοθῇ εἰς 4 ἐκ τῶν συγκεκριμένων ὑποδειγματικῶν σχεδίων, ἦτοι εἰς τὰς μονάδας Ὁργανώσεως καὶ Μεθόδων «αἱ ὁποῖαι δέον ὅπως τελούσιν ἐν ὀργανικῷ δεσμῷ» πρὸς τὸν κεντρικὸν φορέα ἀναδιοργανώσεως, εἰς τὸ πρόγραμμα «τῆς μεθοδικῆς μετεκπαιδεύσεως ὑπαλλήλων ἐπὶ διυπουργικοῦ ἐπιπέδου», ἡ σύστασις Γραφείων Πληροφοριῶν «διὰ τὴν ἐνημέρωσιν καὶ παροχὴν βοήθειας εἰς τὸ κοινὸν» καὶ ἡ ὀλοκλήρωσις «τῆς ἀπὸ τινος χρόνου διεξαγομένης ὑπὸ τῆς ΙΙΙ Γεν. Δ/σεως ἐρευνῆς περὶ τὴν Ἑλληνικὴν Δημοσίαν Διοίκησιν». Πρὸς ὑποκίνησιν τοῦ ἐνδιαφέροντος «ἀπάσῶν τῶν κοινωνικῶν τάξεων καὶ παραγόντων» ἐπὶ τοῦ ἔργου τῆς διοικητικῆς μεταρρυθμίσεως, κρίνει

σκόπιμον τὴν σύστασιν μιᾶς «Ἐταιρίας Διοικητικῆς Ἀναπτύξεως» ἐκ μέρους τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ἢ ὁποία «θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἀντιπροσωπευτικὴ, περιλαμβάνουσα μεταξύ τῶν μελῶν τῆς πάσης φύσεως ἐπιστήμονας, ἐκπροσώπους τοῦ Σ.τ.Ε., τῶν Πανεπιστημίων, τῆς ἐπιχειρηματικῆς καὶ βιομηχανικῆς δραστηριότητος, τῆς Δημοσίας Διοικήσεως καὶ ἰδίως τῶν συνδικαλιστικῶν ὑπαλληλικῶν ὀργανώσεων». Ἡ «Ἐταιρία» αὐτὴ θὰ διέδιδε γανικῶς τὴν ἰδέαν τῆς διοικητικῆς μεταρρυθμίσεως μέσῳ τοῦ τύπου, τοῦ ραδιοφώνου κλπ. ἢ τῆς ἐκδόσεως εἰδικοῦ περιοδικοῦ, τῆς ὀργανώσεως διαλέξεων κ.ἄ.

Τέλος, ὁ καθηγητὴς Langrod προτείνει τὴν λήψιν ὀρισμένων ἐπειγόντων νομοθετικῶν μέτρων τὰ ὁποῖα ὑπεδείκνυν ἢ μέχρι τότε κτηθεῖσα πείρα εἰς τὸν τομέα τῆς ἀναδιοργανώσεως. Μεταξὺ τούτων ἦσαν ἡ καθιέρωσις ἐνιαίας διαδικασίας διὰ τὴν πρόσληψιν ὑπαλλήλων ἐπὶ συμβάσει, ἢ μὴ ὑπαγωγή εἰς τὰς διατάξεις τοῦ Κώδικος Δημοσίων Ὑπαλλήλων τοῦ προσωπικοῦ τοῦ κεντρικοῦ φορέως ἀναδιοργανώσεως κ.ἄ., ἐνῶ ἐν παραρτήματι ἐπισυνάπτεται ὑπόμνημα περὶ τοῦ τρόπου ἀντιμετώπισεως τῶν προβλημάτων τὰ ὁποῖα θὰ προέκυπτον ἐκ τῆς ἀναλήψεως τοῦ ὅλου ἔργου τῆς μεταρρυθμίσεως ἐκ τῆς διοικητικῶς ἀνεξαρτήτου ὑπηρεσίας ὑπὸ τὸν Πρωθυπουργόν.

Τὰ ἐξαγγελθέντα μέτρα

Συμφώνως πρὸς τὰς δηλώσεις τοῦ Ὑπουργοῦ Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως τὰ πρὸς ψήφισιν νομοσχέδια θὰ προβλέπον ἀφ' ἑνὸς μὲν «τὴν ἐξυγίανσιν τῶν καταστατικῶν ὑπαλληλικῶν διατάξεων», ἀφ' ἑτέρου δὲ «τὴν ποιοτικὴν ἀνύψωσιν τοῦ προσωπικοῦ τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν».

Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ πρώτου σκοποῦ :

1) Θὰ καταργηθῇ ἡ συμμετοχὴ τῶν γενικῶν γραμματέων εἰς τὰ ὑπηρεσιακὰ συμβούλια», εἰς τὰ ὁποῖα, ἐκτὸς τῶν γενικῶν διευθυντῶν καὶ ἐν ἑλλείψει τούτων διευθυντῶν 2ου βαθμοῦ, θὰ μετέχουν καὶ ἀνώτατοι λειτουργοὶ ἐξωθεν λαμβανόμενοι, ἐν ἐνεργείᾳ ἢ μὴ. Ἡ γενικὴ αὐτὴ ἀρχὴ ἐτηρήθη ἤδη διὰ τοῦ κατὰ τὴν 1ην Μαρτίου ἐ.ἔ. κατατεθέντος εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχεδίου «περὶ ρυθμίσεως θεμάτων καταστάσεως δημοσίων διοικητικῶν ὑπαλλήλων καὶ ὑπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ.» (Ἄρθρον 1).

Πρόκειται περὶ σοβαροῦ καὶ λιαν εὐστόχου μέτρου ἐξυγιάνσεως καὶ ἀναμορφώσεως τοῦ θεσμοῦ τῶν ὑπηρεσιακῶν συμβουλίων, ἰδίως ἐὰν κανεὶς μελετήσῃ ὅλας τὰς λεπτομερείας τὰς σχετικὰς μετὰ τὴν σύστασιν, συγκρότησιν καὶ λειτουργίαν τούτων. (Ἄρθρα 1 ἕως καὶ 3). Ὁ γενικὸς γραμματεὺς ὡς πρόσωπον μάλλον πολιτικὸν ἢ ὑπηρεσιακόν, στερούμενος δὲ κατὰ κανόνα τῆς μακροχρονίου πείρας ἐπὶ τῶν πολυπλόκων θεμάτων τοῦ προσωπικοῦ, εἶναι εὐάλωτος καὶ ἐδεπίφορος εἰς τὸν ἐπηρεασμὸν τοῦ πρὸς διάφορον κατεύθυνσιν ἀπ' ὅτι ἐπιβάλλει τὸ μακροχρόνιον καὶ γενικώτερον συμφέρον τῆς ὑπηρεσίας καὶ τῶν ὑπαλλήλων τῆς ἐν τῷ συνόλῳ. Ἡ εὐρυθμὸς λειτουργία τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν προϋποθέτει, σὺν τοῖς ἄλλοις, τὴν ἐξασφάλισιν δικαίων καὶ ὁμοιομόρφων κριτηρίων ἀξιολο-

γίσεως τοῦ προσωπικοῦ τούτων, οὐδείς δὲ ἀμφιβάλλει ὅτι τοῦτο δύναται νὰ ἐπιτευχθῆι πληρέστερον ὅταν τὰ ἀρμόδια ὑπηρεσιακὰ συμβούλια, κατὰ τὴν ἄσκησιν τῆς ἀποφασιστικῆς τῶν ἐξουσίας, εἶναι ἀπηλλαγμένα πολιτικῶν παρεμβάσεων. Ἄλλως ὅλαι αἱ ἀποφάσεις τῶν ἐπὶ προαγωγῶν, μεταθέσεων, μετατάξεων καὶ ἄλλων ὑπηρεσιακῶν μεταβολῶν, καὶ ὅταν ἀκόμη εἶναι αἱ ἐνδεδειγμένοι, δίδουν τὴν ἀφορμὴν δημιουργίας παραπόνων καὶ ποικίλου ἄλλου σχολιασμοῦ. Θὰ πρέπει, ὅμως, παραλλήλως νὰ καταβληθῆι προσπάθεια ἐπιλογῆς καὶ χρησιμοποίησός ὡς προσωπαρχῶν τῶν καταλλήλων ὑπαλλήλων ἀπὸ πλευρᾶς πείρας, τυπικῶν καὶ οὐσιαστικῶν προσόντων, ἀμεροληψίας κλπ. Εἶναι γνωστὸν ὅτι συνήθως τὸ κακὸν ἔχει τὰς ρίζας του εἰς τὰς κακῶς συγκροτουμένας Ὑπηρεσίας Προσωπικοῦ, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸν νόμον εἰσηγοῦνται εἰς τὰ Ὑπηρεσιακὰ Συμβούλια τὰς διαφόρους μεταβολὰς ἐπὶ τῆς ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως τοῦ προσωπικοῦ. Ἡδὴ μελετᾶται ὅπως, τὸ ὑπὸ σύστασιν «Γνωμοδοτικὸν Συμβούλιον» παρὰ τῆ Γεν. Δ/νσει Δημ. Διοικήσεως, ἀναλάβῃ καὶ τὸ ἔργον τῆς ἐρμηνείας καὶ παροχῆς ὁδηγῶν ἐπὶ θεμάτων Ὑπαλληλικοῦ Κώδικος. Θὰ ἦτο ἴσως σκοπιμώτερον ἐὰν τὸ Γνωμοδοτικὸν Συμβούλιον παρηκολούθει ἐκ τοῦ πλησίον τὸ ὅλον ἔργον τῶν Ὑπηρεσιῶν Προσωπικοῦ καὶ τῶν Προσωπαρχῶν, μέσῳ μιᾶς ἐιδικῆς πρὸς τοῦτο κεντρικῆς ὑπηρεσίας Ἐπιθεωρήσεως, ἐπηνδρωμένης ἐκ προσώπων μεγάλῃς πείρας καὶ ἀναλόγου κύρους.

2) «Θὰ ἐπαναφερθῆι τὸ ὑπὸ τῆς δικτατορίας καταργηθὲν σύστημα τῶν πινάκων προαγωγῶν, ἀπλουστευόμενον καὶ βελτιούμενον». Ἐξαλείφεται οὕτως ἡ ἀψυχολόγητος καὶ δυσεφάρμοστος διάκρισις μεταξὺ προακτέων «κατ' ἀπόλυτον ἐκλογὴν» καὶ «κατ' ἐκλογὴν». Ἐπίσης, τὰ ὑπηρεσιακὰ συμβούλια θὰ ὑποχρεωθοῦν ἐκ τοῦ νόμου ὅπως αἰτιολογοῦν τὰς ὑπ' αὐτῶν ἐγγραφὰς ὑπαλλήλων «εἰς τοὺς πίνακας τῶν κατ' ἐκλογὴν προακτέων καθ' ὑπερλήδησιν τῆς ἐν τῇ ἐπέτηρίδι σειρᾶς ἀρχαιότητος». Θὰ καταβληθῆι δὲ προσπάθεια «ἐκπαιδεύσεως» τῶν προϊσταμένων τῶν ὑπηρεσιῶν προσωπικοῦ, «ὡς πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὸν τρόπον ἐν γένει τῆς ὑπ' αὐτῶν συντάξεως τῶν ἐκθέσεων ὑπηρεσιακῆς ἱκανότητος».

3) «Καθιεροῦται σειρὰ προτεραιότητος τῶν μετατιθεμένων» ὑπαλλήλων ἀπὸ τὸ κέντρον εἰς τὴν περιφέρειαν «ἐπὶ τῇ βάσει κριτηρίων ὑποχρεωτικῶς λαμβανόμενων ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τῶν Ὑπηρεσιακῶν Συμβουλίων».

4) Ὡς πρὸς τὴν πρόσληψιν τῶν ὑπαλλήλων, ἐπαναφέρεται, ὡς γενικὸς κανὼν, τὸ σύστημα τῶν κοινῶν διαγωνισμῶν, προκειμένου περὶ ὁμοειδῶν κλάδων καὶ ἀνατίθεται ἡ διεξαγωγή τούτου εἰς ἐνιαῖον φορέα, δηλ. εἰς τὴν Γ.Δ.Δ.Δ. ὡς ἄλλοτε εἰς τὸ Α.Σ.Δ.Υ.

5) Ἐπαναφέρεται ὁ θεσμὸς τῆς 35ετίας «ὡς οὗτος κατ' ἀρχὴν εἶχε πρὸ τῆς δικτατορίας», παραλλήλως δὲ καθορίζεται ὡς γενικὸν ὄριον ἐξόδου ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τὸ 65ον ἔτος τῆς φυσικῆς ἡλικίας τῶν ὑπαλλήλων.

Ἄπαντα τὰ ἄνωτέρω θέματα ρυθμίζονται πράγματι διὰ τοῦ αὐτοῦ ὡς ἀνωνομοσχεδίου, τὸ ὁποῖον εἰσάγει καὶ τὰς ἐξῆς καινοτομίας ἢ νέας ρυθμίσεις:

α) Δι' ἀποφάσεως τοῦ ὑπουργοῦ Προεδρίας μετ' εἰσηγήσιν τῆς Γ.Δ.Δ.Δ., εἶναι δυνατόν, κατὰ τοὺς διαγωνισμοὺς πρὸς πλήρωσιν θέσεων τῶν δημοσίων ὑπηρε-

καὶ τῶν Διευθυντῶν Νομαρχιῶν». Ὁ καθορισμὸς τῶν θέσεων αὐτῶν κατ' ὑπουργεῖον θὰ γίνῃ «διὰ Διαταγμάτων ἐφ' ἅπαξ ἐκδοθησομένων», προβλέπεται δὲ νὰ καθιερωθῶν τρεῖς βαθμοὶ διϋπουργικῶν ὑπαλλήλων, ἤτοι ὁ Αὐτὸς (ἀνώτατος), ὁ Βὸς καὶ ὁ Γος (εἰσαγωγικός), ἔχοντες τὴν μισθολογικὴν ἀντιστοιχίαν τῶν μελῶν τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου καὶ τοῦ Πρωτοδικείου (Αὐτὸς βαθμὸς = Σύμβουλος, Βὸς = Πάρεδρος, Γος = Πρωτοδίκης). Ἡ εἴσοδος εἰς τὸ Σῶμα «θὰ γίνε-ται ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον διὰ τῆς Σχολῆς Δημοσίας Διοικήσεως», ἡ δὲ «ἀρχι-κὴ τοποθέτησις τῶν νεοδιοριζομένων εἰς τὸ Σῶμα θὰ γίνεται, μετὰ σύμφωνον γνώμην Εἰδικοῦ Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου παρὰ τῆ Προεδρία τῆς Κυβερνήσεως, διὰ διατάγματος ἐκδιδόμενον προτάσει τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ οἰκείου Ὑπουργοῦ». Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μεταβατικῆς περιόδου, ἡ ὁποία ὑπολογίζεται «περὶ τὰ 5 ἔτη», θὰ λάβῃ χώραν «εἰδικὴ ρύθμισις» καὶ θὰ ἰσχύσῃ «εἰδικαὶ διατάξεις... ἀποσκοποῦσαι εἰς τὴν πρόληψιν ἀναστατώσεως εἰς τὴν Δι-οίκησιν καὶ εἰς τὴν ἐπιβαλλομένην προστασίαν τῶν ἡδὴ κατεχόντων τὰς θέσεις τὰς προοριζομένας ἐφεξῆς διὰ τὸ Σῶμα».

Εἰδικότερον, ὡς πρὸς τοὺς Νομάρχας προβλέπεται τὸ $\frac{1}{2}$ ἢ τὰ $\frac{2}{3}$ τῶν θέ-σεων νὰ γίνοντο μόνιμοι, «διαβαθμιζόμενοι εἰς τρία κλιμάκια (Νομάρχαι, Σύμ-βουλοι Νομαρχῶν, βοηθοὶ Συμβούλων)». Ὁ εἰσαγωγικός βαθμὸς εἰς τὸ Σῶμα τοῦτ' ὅν τῶν μονίμων νομαρχῶν θὰ εἶναι ὁ τοῦ βοηθοῦ Συμβούλου, θὰ εἶναι δὲ οὗ-τος ἀπόφοιτος τῆς Σχολῆς Δημοσίας Διοικήσεως. Μέχρι τῆς ἀποφοιτήσεως τῶν πρώτων βοηθῶν Συμβούλων καὶ τῆς ἐξελιξέως τούτων εἰς τοὺς δύο ἄλλους ἀνω-τέρους βαθμοὺς (μετὰ ἀπὸ «ἕξ περίπου ἀπὸ σήμερον ἔτη»), «θὰ διατηρηθῇ τὸ ση-μερινὸν καθεστῶς ὡς πρὸς τὰς θέσεις Νομαρχῶν», ἐνῶ, μετὰ τὴν πάροδον καὶ τοῦ μεταβατικοῦ σταδίου, τὸ $\frac{1}{2}$ ἢ $\frac{1}{3}$ τῶν θέσεων τῶν Νομαρχῶν θὰ πληροῦν-ται δι' ἀπ' εὐθείας διορισμοῦ «κατὰ τὸ πρὸ τῆς δικτατορίας ἰσχύσαν σύστημα... κατόπιν προτάσεως Συμβουλίου Ἐπιλογῆς Νομαρχῶν (ἀνασυνιστωμένου)».

Ὁ σκοπὸς τῆς Σχολῆς Δημοσίας Διοικήσεως (Σ.Δ.Δ.), ἡ ὁποία «ὀλογοί-ζεται ὅτι θὰ λειτουργήσῃ ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου τ.ἔ.» (ὡς ἀναφέρεται εἰς τὸν «Πύρ-γον τῆς Βασιλείσεως» τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος), «θὰ εἶναι ἐν πρώτοις ἡ ἐκπαίδευ-σις (προπαρασκευῆ) τῶν μελλόντων νὰ εἰσέλθουν καὶ ἀποτελέσουν τὸ Σῶμα Διϋ-πουργικῶν Λειτουργῶν». Θὰ εἰσάγονται διὰ διαγωνισμοῦ 50 σπουδασταί, ἤτοι κατὰ τὸ ἥμισυ πτυχιούχοι μέχρι 30 ἐτῶν καὶ κατὰ τὸ ἕτερον ἥμισυ πτυχιούχοι ὑπάλληλοι μέχρι 40 ἐτῶν. Ἡ φοίτησις, θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ, θὰ ἔχῃ διάρ-κειαν 16 μηνῶν καὶ οἱ ἀπόφοιτοι θὰ διορίζονται εἰς τὸν εἰσαγωγικὸν βαθμὸν τοῦ Σώματος. Ἀντιμετωπίζεται, ἀκόμη, «ἡ διαίρεσις τῆς Σχολῆς εἰς δύο τμήμα-τα, ἐν δι' ἐπιτελικὸς οἰκονομικὸς ὑπαλλήλους καὶ ἐν διὰ οἰκονομολόγους καὶ γενικοὺς διοικητικὸς ὑπαλλήλους.» Ἐπίσης, ἡ Σ.Δ.Δ. «θὰ ἀναλάβῃ τὴν μετεκ-παίδευσιν ὑπαλλήλων 2ου καὶ 4ου βαθμοῦ, προοριζομένων νὰ ἐξελιχθῶν εἰς ἀνώτερα καὶ ἀνώτατα στελέχη τῶν ὑπουργείων τῶν, ὡς καὶ τὴν ἐνημέρωσιν ἀ-νωτέρων καὶ ἀνωτάτων ὑπαλλήλων, εἰς σεμινάρια 15-20 ἡμερῶν, ἐπὶ συγχρό-νων οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν προβλημάτων καὶ συγχρόνων μεθόδων διοι-κήσεως».

Αἱ Εἰδικαὶ Σχολαὶ («διὰ μεγάλους κλάδους, ὡς π.χ. Τελωνειακούς, Ἐφο-

Ἐνωτάτης Σχολῆς». Τὸ «Γνωμοδοτικὸν Συμβούλιον» θὰ χρησιμοποιηθῆ, ὅπως προγραμματίζεται, ὡς «μόνιμον συμβουλευτικὸν ὄργανον τῆς Γ.Δ.Δ.Δ. καὶ ἐπὶ ἄλλων θεμάτων, ὡς π.χ. τὴν ἐποπτείαν τῶν ἰδρυθησομένων Σχολῶν Δημοσίας Διοικήσεως» κλπ.

Γ) Διὰ τὴν ἀπλούστευσιν τῶν διαδικασιῶν καὶ μεθόδων ἐργασίας «ὁ Πρωθυπουργὸς... ἔδωκε τὴν ἐντολὴν ὅπως δοθῆ προτεραιότης ἀφ' ἐνὸς εἰς τὰς διαδικασίας ἐκεῖνας αἱ ὁποῖαι ἀφοροῦν τὸ πολὺ κοινὸν (ὡς π.χ. Ἐφορίαι, Δημόσια Ταμεῖα, Τελωνεῖα, Ληξιαρχεῖα, Ποιν. Μητρώων κλπ.) καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς ἐκεῖνας αἱ ὁποῖαι σχετίζονται ἀμεσώτερον μὲ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Χώρας» (ὡς π.χ. διαδικασίαι εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς ἐμπορευμάτων, χορηγ. γεωργικῶν πιστώσεων, ἰδρύσεως βιομηχανιῶν, κρατικῶν προμηθειῶν κλπ.). Παραλλήλως, μελετᾶται ἡ ἐπέκτασις τῆς μηχανοργάνωσεως, εἰς ἐκεῖνας ἰδίως τὰς Ὑπηρεσίας μὲ «τυποποιημένην κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, κίνησιν καὶ συναλλαγὴν μὲ τὸ Κοινόν». Τὴν εὐθύνην διὰ τὸ ἔργον τῆς ἀπλουστεύσεως τῶν διαδικασιῶν καὶ τοῦ ἐν γένει «νοικοκυρεύματος» τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν θὰ ἔχουν «αἱ ἀρμόδιαι καθ' ἕλην Ὑπηρεσίαι τῶν Ὑπουργείων καὶ Ὁργανισμῶν, ὑποκινούμεναι καὶ βοηθούμεναι ἐν τούτῳ ὑπὸ τῶν λειτουργουσῶν ἤδη παρ' αὐτοῖς μονάδων Ὁργανώσεως καὶ Μεθόδων Ἐργασίας», ἐνῶ ἡ Γ.Δ.Δ.Δ. «ὡς κεντρικὸν ὄργανον, θὰ παρακολουθῆ καὶ ὑποκινή τὴν ὅλην προσπάθειαν καὶ θὰ παρέχῃ πᾶσαν αἰτουμένην τεχνικὴν βοήθειαν».

Λίαν σημαντικαὶ εἶναι ἐν προκειμένῳ δύο καινοτομίαι. Πρῶτον, αἱ ἐπαγγελματικαὶ ὀργανώσεις, ὡς λ.χ. τὰ Ἐπιμελητήρια, ἀλλὰ καὶ οἱ πολῖται, «καλοῦνται ὅπως προβαίνουν εἰς χρησίμους συγκεκριμένας προτάσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐξετάζονται μετὰ ἰδιαίτερας προσοχῆς».

Δεύτερον, προβλέπεται ἡ καθιέρωσις «Συστήματος Βραβεύσεων Προτάσεων ὑποβαλλομένων ὑπὸ τῶν εἰς τὴν Δημοσίαν Διοίκησιν ὑπηρετούντων ὑπαλλήλων, πρὸς ἀξιοποίησιν παρατηρήσεων καὶ ἰδεῶν ἐν σχέσει μὲ τὴν ἐκτελουμένην ὑπ' αὐτῶν ἐργασίαν καὶ τὰς ἀκολουθουμένας διαδικασίας καὶ μεθόδους».

Τέλος, προβλέπεται ἡ σύντομος περαιώσις τοῦ ἔργου τῆς γενικῆς κωδικοποιήσεως τῆς διοικητικῆς νομοθεσίας πρὸς διασάφησιν τοῦ κυκεῶνος τῆς πολυνομίας καὶ τῶν ἐπικαλύψεων, ὡς καὶ ἡ σύνταξις Κώδικος Διοικητικῆς Διαδικασίας, «διὰ τοῦ ὁποίου ἀφ' ἐνὸς θὰ παρέχωνται ἐγγυήσεις εἰς τοὺς πολίτας ἐναντὶ τῶν ἐνδιαφερουσῶν αὐτοὺς ἐνεργειῶν τῆς Διοικήσεως καὶ ἀφ' ἑτέρου θὰ ἀπλουστευθῆ καὶ ἐπιταχυνθῆ ἡ διοικητικὴ ἐνέργεια».

Διαπιστώσεις καὶ σκέψεις ἐπὶ τῶν νέων μέτρων

Οὐδεὶς καλόπιστος κριτῆς ἀμφισβητεῖ ὅτι τὰ ἐξαγγελθέντα μέτρα διοικητικῆς ἀναδιοργάνωσεως ἔχουν τὸ προσὸν τῆς ἀπλότητος, τῆς ἀμεσότητος, τοῦ συγκεκριμένου καὶ τοῦ ἐφικτοῦ. Βεβαίως δὲν ἔχομεν ἀκόμη τὰ κείμενα τῶν ὑπὸ κατάρτισιν νομοσχεδίων ἀλλὰ αἱ βασικαὶ ἀρχαὶ τοῦ ὅλου σχεδίου ἀναδιοργάνωσεως χαρακτηρίζονται ὑπὸ ρεαλισμοῦ καὶ ὀρθολογισμοῦ. Ὑπάρχουν βεβαίως καὶ

ἢ αἱ ὑπηρεσίαι ἐρευνῶν τῶν νομικῶν προσώπων, τῶν τραπεζῶν, τῶν ἀνωτάτων σχολῶν κλπ. Ὁρισμένοι ἀντιρρήσεις προκύπτουν ἴσως ἀπὸ τὸν καθορισμὸν τοῦ χρόνου μετεκπαιδύσεως ἢ ἐνημερώσεως τῶν ὑπαλλήλων, ὁ ὁποῖος φαίνεται ὅτι εἶναι μᾶλλον περιορισμένος, ἰδίως οἱ 16 μῆνες διὰ τὴν Σ.Δ.Δ. Θὰ πρέπει ἀκόμη νὰ διευκρινισθῇ σαφῶς ἡ θέσις καὶ αἱ ἀρμοδιότητες ἐν γένει τοῦ Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου. Τὸ Α.Σ.Δ.Υ. ἐτέλει ὑπὸ τὸν Πρωθυπουργόν, καταλλήλως δὲ ἀναδιοργανούμενον καὶ ἐνισχυόμενον θὰ ἠδύνατο νὰ συναποτελέσῃ μετὰ τῆς Γ.Δ.Δ.Δ. τὸν ὑπεύθυνον κεντρικὸν φορέα τῆς ἀναδιοργανώσεως. Φρονοῦμεν ὅτι ὁ φορεὺς τοῦτος πρέπει νὰ μὴ δίδῃ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἀνήκει εἰς ἓνα ἐκ τῶν Ὑπουργείων, ὅσον ἀρμοδίον καὶ ἂν φαίνεται τὸ Ὑπουργεῖον Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως. Μία τοιαύτη «ὑπερὑπηρεσία» ἐνὸς ἐκ τῶν Ὑπουργείων, ὅσον καὶ ἂν ἔχῃ τὴν ὑποστήριξιν τῆς Κυβερνήσεως, θὰ δημιουργήσῃ ὀπωσδήποτε ἀνεπιθυμητοὺς δυσκολίας καὶ ἀντιδράσεις, θὰ προσκόψῃ δὲ καὶ πάλιν εἰς τὴν ἀδιαφορίαν τῶν στελεχῶν τῶν ἄλλων ὑπουργείων. Ὁ ψυχολογικὸς παράγων εἶναι πάντοτε ἰσχυρός. Ἡ πείρα τῆς ΙΙΙ Γενικῆς Δ/σεως εἶναι πρόσφατος καὶ αἱ ὑποδείξεις τοῦ Γάλλου ἐμπειρογνώμονος σαφεῖς. Τὸ Γνωμοδοτικὸν Συμβούλιον εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχῃ ὀργανικὸν δεσμὸν μετὰ τῆς Γ.Δ.Δ.Δ. ἀλλὰ θὰ πρέπει νὰ ὑπάγεται ὑπὸ τὸν Πρωθυπουργόν καὶ νὰ ἔχῃ τὸ ἀνάλογον κύρος καὶ ὅλα τὰ ἀπαραίτητα ἐχέγγυα ποὺ ἐπιβάλλει ἡ ἀποστολὴ του. Οὐδεὶς λόγος ἐγένετο περὶ ἀνασυστάσεως τοῦ Α.Σ.Δ.Υ. ἀλλὰ ἡ ὑπαρξίς τοῦ θεσμοῦ εἰς ἄλλας χώρας (Μ. Βρεταννία, Η.Π.Α., Γαλλία) δηλοῖ ὅτι ὁ θεσμὸς αὐτὸς εἶναι ἀπαραίτητος παρὰ τὸ γεγονὸς τῆς ἀποτυχίας του ἐν Ἑλλάδι διὰ τοὺς γνωστούς λόγους. Εἶδομεν π.χ. ὅτι ἡ ἀρχικὴ πρότασις τοῦ καθηγητοῦ Langrod περὶ ἀναθέσεως τοῦ ἔργου τῆς διοικητικῆς ἀναδιοργανώσεως εἰς ὄργανα ἐλεγχόμενα ἀμέσως ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς ἐκρίθη δυσμενῶς. Ἀντιληφθεὶς τοῦτο, ὡς φαίνεται, ἐπρότεινε τελείως διάφορον σχῆμα διὰ τῆς δευτέρας Ἐκθέσεώς του, τονίζων καὶ τὸν ἠϋξημένον ρόλον τοῦ Α.Σ.Δ.Υ. ὡς ὑπερκομματικοῦ φορέως διοικητικῆς ἀναδιοργανώσεως. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι μακρόπνοον καὶ προϋποθέτει, ὡς καὶ τὸ θέμα τῆς παιδείας ἢ τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης ἢ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς διακομματικὴν ἢ ὑπερκομματικὴν ἀντιμετώπισιν. Ἄλλως κινδυνεύει νὰ ἀποτύχῃ, «ὄσονδήποτε εἰλικρινεῖς καὶ ἂν εἶναι αἱ προθέσεις καὶ ὅσηδήποτε ἀμεροληψίαν καὶ ἐὰν ἐπιδείξῃ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν μέτρων ἀναδιοργανώσεως» ἢ ἐκάστοτε κυβερνώσα παράταξις, ὡς ἔλεγε τὸ 1952 ὁ Καθηγητὴς Βαρβαρέσος. Οὐδεὶς ἄλλωστε ἀμφισβητεῖ ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τῆς πολιτικῆς ἐπὶ τῆς διοικητικῆς ἀναμορφώσεως δὲν πρέπει νὰ διακόπτεται ἢ νὰ καθυστερῇ μετὰ πᾶσαν κυβερνητικὴν ἀλλαγὴν. Ἐν τοιοῦτον ἐνδεχόμενον πρέπει νὰ ἀποκλεισθῇ ἐκ τῶν προτέρων. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπιβάλλεται ἡ ἐξασφάλισις τῆς συμπαραστάσεως τῆς ἀντιπολιτεύσεως καὶ ἡ ἀνάθεσις τῆς κατευθύνσεως τοῦ ὅλου ἔργου τῆς ἀναδιοργανώσεως εἰς σῶμα ὑπερκομματικόν, ἀναλόγου κύρους, ὑπὸ τὸν Πρωθυπουργόν καὶ ἐργαζόμενον ἐπὶ μονίμου βάσεως καὶ κατὰ πλήρη ἀπασχόλησιν. Ἡ Γ.Δ.Δ.Δ. ἐνδείκνυται νὰ ἐμφανίζεται ὡς μία ἐκ τῶν ὑπηρεσιῶν ἐνὸς ἐκ τῶν ὑπουργείων, ἐπιφορτισμένη κυρίως μὲ τὸν συντονισμὸν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ προγράμματος ἀναδιοργανώσεως, κατευθυνομένου γενικῶς ὑπὸ ἐνὸς φορέως ὡς ὁ ἀνωτέρω.

ἽΟρθή εἶναι καὶ ἡ πρόβλεψις ὅπως ἡ εὐθύνη τῆς λειτουργίας τῶν Εἰδικῶν Σχολῶν ἀνατεθῆ εἰς τὰ οἰκεία ὑπουργεῖα, ὡς καὶ ἡ γενικὴ ἀρχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἔργον τῆς μετεκπαιδεύσεως τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων μὴ ἀναληφθῆ ὑπὸ τῶν ὑφισταμένων ἐν Ἑλλάδι ἀνωτάτων σχολῶν, ἰδίως ἂν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἡ ἀνεπάρκεια τούτων ἀπὸ πλευρᾶς διδακτικοῦ προσωπικοῦ καὶ διδακτέας ὕλης ἐπὶ τοῦ εἰδικοῦ θέματος τῆς Θεωρίας καὶ Πρακτικῆς τῆς Δημοσίας Διοικήσεως. Ὡστόσο, ὡς πρὸς τὴν Σχολὴν Δημοσίας Διοικήσεως ἡ ἐπ' αὐτῆς ἐποπτεία τοῦ «Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου», ἥτοι ἐνὸς συλλογικοῦ - συμβουλευτικοῦ ὄργανου τῆς διοικήσεως, ἐν προκειμένῳ δὲ τῆς Γ.Δ.Δ.Δ., δὲν θεωρεῖται ὡς ἰδεώδης ρύθμισις. Οὕτε καὶ διηκρινίσθη ρητῶς εἰσέτι ἂν εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς «ἐποπτείας» αὐτῆς ὑπάγεται καὶ ἡ ἄσκησις τῆς πειθαρχικῆς ἐξουσίας ἐπὶ τῶν σπουδαστῶν τῆς Σχολῆς ἐκ τῆς ὁποίας θὰ ἀποφοιτοῦν οἱ διϋπουργικοὶ λειτουργοὶ καὶ οἱ ὅποιοι ὡς Σῶμα θὰ ὑπάγονται «ὑπὸ τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως». Μὲ ἄλλας λέξεις ἐνδείκνυται ὅπως ἡ ἐποπτεία τῆς Σ.Δ.Δ. καὶ ἡ εὐθύνη ἐπὶ τῆς διοργανώσεως καὶ λειτουργίας αὐτῆς ἀνήκουν «εἰς πολιτικῶς οὐδέτερον σῶμα», ὡς ὑποδεικνύει καὶ ὁ προαναφερθεὶς σχολιαστὴς τῶν σχετικῶν προτάσεων Langrod, ὁ ὁποῖος προσθέτει : «Μόνον ἔτσι θὰ μπορούσε νὰ ἀποφευχθῆ ἡ πολιτικοποίησις τοῦ ὄλου θεσμοῦ τῆς συστηματικῆς ἐκπαιδεύσεως. Τὸ προτεινόμενον «Γνωμοδοτικὸν Συμβούλιον» (ὑπὸ τῆς Ἐκθέσεως Langrod) θὰ ἔδει τότε νὰ περιορισθῆ εἰς τοὺς γενικοὺς Διευθυντὰς ὄλων τῶν Ὑπουργείων, καὶ ἡ διοίκησις τοῦ Κέντρου (δηλ. τῆς Σχολῆς) νὰ ἀνατεθῆ εἰς ὀλιγομελῆ Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν, ἀποτελουμένην ἐκ προσώπων γενικῶς ἀνεγνωρισμένου κύρους καὶ ἐπιβολῆς καὶ πρὸ πάντων πολιτικῶς οὐδετέρων προσώπων (π.χ., ἓνα μέλος ἐξ ἐκάστου τῶν κάτωθι ὀργανισμῶν : Α.Σ.Δ.Υ., Συμβούλιον Ἐπικρατείας, Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον, Ἄρειος Πάγος, Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν). Τὰ ὑπόλοιπα δύο μέλη μπορούσαν νὰ εἶναι δύο Γενικοὶ Διευθυνταὶ Ὑπουργείων, διοριζόμενοι ἐκ περιτροπῆς ἀνὰ τριετίαν... Ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς καὶ Πρόεδρος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς (τῆς Σχολῆς) θὰ ἔδει ἀναρροῦνται ὑπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ (ἀνὰ δετίαν), τῆ συναίνεσει ἴσως τοῦ Ἀρχιῶν τοῦ ἔργου τῆς ἀξιωματικῆς Ἀντιπολιτεύσεως» (Χ.Ν. Ἀθανασοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 146).

Ἐπίσης, δέον ὅπως καθορισθῆ σαφῶς τίνι τρόπῳ, δηλαδὴ ὑπὸ ποίαν καὶ ἐν τίνι κριτήριᾳ θὰ γίνεταὶ ἡ ἐπιλογή τῶν ὑπαλλήλων πρὸς φοίτησιν εἰς τὴν Σχολὴν. Εἰς τὴν ἀνακοίνωσιν ἀναφέρεται μόνον ὅτι αἱ θέσεις τῶν διϋπουργικῶν λειτουργῶν κατὰ Ὑπουργεῖον θὰ καθορισθοῦν διὰ Διαταγμάτων καὶ ὅτι — πολὺ ὀρθῶς — ἡ ἀρχικὴ τοποθέτησις «τῶν νεοδιοριζομένων εἰς τὸ Σῶμα θὰ γίνεταὶ μετὰ σύμφωνον γνώμην Εἰδικοῦ Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου παρὰ τῆ Προεδρίᾳ τῆς Κυβερνήσεως, διὰ διατάγματος ἐκδιδομένου προτάσει τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ οἰκείου Ὑπουργοῦ». Τὸ Εἰδικὸν Ὑπηρεσιακὸν Συμβούλιον θὰ ἐκτιμᾷ περαιτέρω (μετὰ δετίαν) τὴν ἐν γένει ἀπόδοσιν τῶν διϋπουργικῶν ὑπαλλήλων καὶ «ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς ὑπηρεσιακὰς ἀνάγκας τῆς ὅλης Διοικήσεως... θὰ δύναται νὰ τοὺς μεταφέρῃ εἰς ἕτερον Ὑπουργεῖον. Ἡ ἐπανεκτίμησις τῆς ἐποφελεστέρως χρησιμοποίησέως τῶν θὰ γίνεταὶ ἐφεξῆς ἀνὰ τριετίαν». Δη-

λαδή εἶναι ἀνάγκη νὰ διευκρινισθῇ π ρ ὶ τ ο ν ἐὰν ἅπαντες οἱ πτυχιούχοι ὑπάλ-
ληλοι θὰ δύνανται νὰ συμμετέχουν οἰκεία βουλήσει εἰς τοὺς διαγωνισμοὺς τῆς
Σχολῆς, λαμβάνοντες ἐκάστοτε τὴν ἄδειαν ἐκ τῆς προϊσταμένης τῶν Ἀρχῆς,
ἢ ἐὰν ἡ ἐπιλογή αὐτῶν ἀνήκη εἰς τὴν διακριτικὴν εὐχέρειαν τοῦ Ὑπουργείου,
καὶ δ ε ὑ τ ε ρ ο ν πῶς θὰ γίνεται ἡ πρότασις διὰ τὴν μετεκπαιδευσιν εἰς τὴν σχο-
λὴν «τῶν ὑπαλλήλων βου καὶ 4ου βαθμοῦ προοριζομένων νὰ ἐξελιχθοῦν εἰς ἀνώ-
τερα καὶ ἀνώτατα στελέχη τῶν ὑπουργείων των». Ὡς πρὸς τὸ δεύτερον τοῦτο ση-
μεῖον θὰ ἦτο σκόπιμον ἡ σχετικὴ ἀρμοδιότης νὰ ἀνήκη μόνον εἰς τὸν οἰκείον
Ὑπουργὸν ἀποφασίζοντα κατόπιν ἠτιολογημένης προτάσεως τοῦ ὑπηρεσιακοῦ
συμβουλίου τοῦ ὑπουργείου του. Ὁ Καθηγητὴς Langrod εἶχε προτείνει, κατ'
ἀρχήν, ὅπως ἡ εἴσοδος τῶν ὑπαλλήλων εἰς τὸν κύκλον μετεκπαιδύσεως γίνεται
δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ (εἰς τὸν ὁποῖον ὑπήγετο τότε ἡ III
Γεν. Δ/γσις) τῇ συναινέσει τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐκρίθη
ὡς «ἀντιφατικόν», «παράλογον» καὶ ἄσκοπον γράφειοκρατικὸν μέτρον.

Ἐπιβάλλεται, ἐπίσης, μία γενικωτέρα παρατήρησις. Πολὺ ὀρθῶς ἀναγνω-
ρίζεται καὶ τάσσεται ὡς ἀπαραίτητος προϋπόθεσις ἐπιτυχίας τοῦ ὅλου ἔργου
τῆς ἀναδιοργανώσεως ἢ κινητοποιήσεως, ἢ συμπαραστάσεως καὶ ἢ βοήθεια ἀκόμη
τῶν ἐπαγγελματικῶν ὀργανώσεων καὶ τοῦ εὐρέως κοινου. Ἄλλωστε τοῦτο συνά-
γεται καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἔδωκεν ἐντολὴν ὅπως τὸ ζωτι-
κὸν θέμα τῆς ἀπλουστεύσεως τῶν διαδικασιῶν καὶ μεθόδων ἐργασίας μελετηθῇ
ἐπισταμένως καὶ ὅπως δοθῇ ἡ προτεραιότης εἰς ἐκεῖνας ἐκ τῶν διαδικασιῶν «αἱ
ὁποῖαι ἀφοροῦν τὸ πολὺ κοινόν» ἢ «σχετίζονται ἀμεσώτερον μὲ τὴν οἰκονομικὴν
ἀνάπτυξιν τῆς Χώρας». Ἐδόθη τοιουτοτρόπως ἡ ἔμφασις εἰς τὸ ὅτι ἡ διοικητικὴ
ἀναμόρφωσις πρέπει ν' ἀρχίσῃ, ἀφ' ἐνός μὲν ἀπὸ τὰ σημεῖα ἐκεῖνα ὅπου αἱ βελ-
τιώσεις εἶναι δυνατὸν νὰ γίνων ἀνευ θεσμικῶν ἀλλαγῶν, νομοθετικῶν ρυθμίσεων
καὶ καθυστερήσεων, ἀφ' ἑτέρου δέ, ἀπὸ τὰ σημεῖα ἐκεῖνα αἱ ἐπὶ τὰ βελτίω μεταβο-
λαὶ τῶν ὁποίων θὰ γίνων ταυτοχρόνως αἰσθηταὶ ὑπὸ τῶν διοικουμένων εἰς εὐρυ-
τέραν κλίμακα. Οὕτω, θὰ δημιουργηθοῦν πράγματι αἱ προϋποθέσεις συμβολῆς
τῶν πολιτῶν εἰς τὸ ὅλον Κυβερνητικὸν ἔργον τῆς ἀναδιοργανώσεως. Πρὸς τὸν
σκοπὸν ὅμως αὐτὸν θὰ ἦτο σκόπιμον — ἀσφαλῶς δὲ τοῦτο τὸ ἔχουν ὑπ' ὄψιν
τῶν οἱ ἀρμόδιοι ἐπὶ τῆς μελέτης καὶ προτάσεως τῶν σχετικῶν μέτρων — ὅπως
ἡ ἀπλουστευσις τῶν διαδικασιῶν καὶ τῶν μεθόδων ἐργασίας ἀρχίσῃ νὰ γίνεται
καὶ εἰς τὰς δημοσίας ἐπιχειρήσεις, τοὺς δημοσίους ὀργανισμοὺς, τὰ Ἰδρύματα
κλπ., ὡς λ.χ. ἡ Δ. Ε. Η., ὁ Ο. Τ. Ε., ὁ Ε. Ο. Τ., τὰ ΕΛ. ΤΑ., τὸ Ι. Κ. Α., ὁ Ο.Σ.Ε.,
ἡ Ἐταιρία Ὑδάτων, ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα καὶ γενικῶς εἰς ὅλους τοὺς ἡμιαυτο-
νόμους ὀργανισμοὺς καὶ τὰ Ν. Π. Δ. Δ. ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀσκεῖται ἐποπτεία ὑπὸ
τῶν Ὑπουργείων. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰς ὑπηρεσίας τῶν Δήμων.

Εἶναι πάσης ἀμφισβητήσεως τὸ γεγονός ὅτι εὐρύτερον μέρος τοῦ κοινου,
πράγματι δὲ ἅπαντες, συναλασσόμεθα μὲ τὰς ὡς ἄνω δημοσίας ἐπιχειρήσεις ἢ
ὀργανισμοὺς τακτικῶς καὶ ἀδιαλείπτως ὅπως καὶ μὲ τὴν Ἐφορίαν ἢ τὸ Δημόσιον
Ταμεῖον ἢ τὸ Τελωνεῖον ἢ τὸ Ποινικὸν Μητρώον κλπ. Θὰ ἠδύνατο δὲ κανεὶς νὰ
ὑποστηρίξῃ ὅτι περισσότερον τακτικὴ καὶ αἰσθητὴ διὰ τοῦ σύνολον τῶν πολι-

τῶν εἶναι ἡ ἐπαφή με τοὺς αὐτονόμους ἢ ἡμι - αὐτονόμους ὀργανισμοὺς παρὰ μετὰς καθ' ἑαυτὸ ὑπηρεσίας τῆς Δημοσίας Διοικήσεως, ἀρκεταὶ ἐκ τῶν ὁποίων λόγῳ τῆς φύσεώς των εἶναι μᾶλλον ἀπομονωμένοι ἀπὸ τὸ Κοινόν. Ἐξ ἄλλου, οὐδείς Ἑλλην δέχεται ὅτι ἡ κατάστασις εἰς τοὺς ποικιλωνύμους αὐτοὺς ὀργανισμοὺς ἀπὸ πλευρᾶς διατυπώσεων, διαδικασιῶν καὶ μεθόδων ἐργασίας εἶναι σήμερον ἰδανικὴ. Ὅταν διὰ τὴν ἀποσύρη κανεῖς λ.χ. ἀπὸ τὴν Δ. Ε. Η. τὴν χρηματικὴν ἐγγύησιν παροχῆς ἠλεκτρισμοῦ ἢ τὴν καταθέσῃ νέαν, ἀναγκάζεται — ἐφωδιασμένος με ταυτότητα ἢ ἐξουσιοδότησιν, ἀποδείξεις καὶ πρὸ πάντων ἀνεξάντλητον ὑπομονὴν καὶ ἄφθονον χρόνον — τὴν κάμη τουλάχιστον 4 «φορᾶς οὐρά», μάλιστα δὲ μετὰ ἀπὸ ἓνα μῆνα ἀπὸ τῆς διακοπῆς καὶ ἀποτείνόμενος εἰς ὑπαλλήλους κυριολεκτικῶς «πνιγμένους στὴ δουλειᾷ» καὶ ἐνίοτε ἐργαζομένους εἰς γραφεῖα διαφόρων ὁρόφων, ἀσφαλῶς τελειώνει τὴν συναλλαγὴν του — ἐφ' ὅσον τὴν ἀποτολήσῃ — με αἰσθηματικὴν πικρίαν καὶ ἐντυπώσεις ἡκιστα κολακευτικᾶς. Ἄς μὴ παροράται ἐπίσης τὸ γεγονός ὅτι ὁ μέσος πολίτης ταυτίζει, κατὰ κανόνα, τοὺς παρορούτους ὀργανισμοὺς με τὸ Κράτος καὶ δὲν εἶναι νοητὸν ὅτι καλὸν δημιουργοῦν τὴν Δημοσίαν Διοίκησιν τὴν καταστρέφεται ἀπὸ ἐντυπώσεων ἀντιθέτους ἀπὸ τὴν γαίῃ ἢ Δημοσίᾳ Διοίκησιν τὴν ἀποστρέφεται ἀπὸ ἐντυπώσεων ἀντιθέτους ἀπὸ τὴν λειτουργίαν τῶν ὑπ' αὐτῆς ἐποπτευομένων ὀργανισμῶν. Οὐτε εἶναι δεδομένον ὅτι ἡ μονοπωλιακὴ ὑφὴ τῶν δημοσίων αὐτῶν ἐπιχειρήσεων ἢ ὀργανισμῶν θὰ ἐπιτρέψῃ, ἄνευ Κυβερνητικῆς «ὑπόμνησεως», τὴν αὐτόματον προσαρμογὴν τούτων εἰς τὴν καθ' ὅλου μεταρρυθμιστικὴν προσπάθειαν τῶν ἀμιγῶς Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν. Συμπέρασμα μᾶλλον ἀναπόφευκτον : ἡ ἐξασφάλισις τῆς συνεργασίας τοῦ εὐρέως κοινοῦ εἰς τὸ πολυπόθητον ἔργον τῆς διοικητικῆς ἀναδιοργανώσεως θὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς ἀπλουστεύσεως τῶν διαδικασιῶν καὶ τῆς βελτιώσεως τῶν ἐν γένει μεθόδων ἐργασίας εἰς ὅλους τοὺς φορεῖς δράσεως τοῦ Κράτους (Ἐν γένει μεθόδων ἐργασίας εἰς ὅλους τοὺς φορεῖς δράσεως τοῦ Κράτους (Ἐν γένει μεθόδων ἐργασίας εἰς ὅλους τοὺς φορεῖς δράσεως τοῦ Κράτους (Ἐν γένει μεθόδων ἐργασίας εἰς ὅλους τοὺς φορεῖς δράσεως τοῦ Κράτους). Ἐπεθυμίζεται δὲ ἀκόμη ὅτι, τὸ ἔργον τῆς ἀναδιοργανώσεως εἰς τοὺς περὶ οὗς ὁ λόγος ἡμι - κρατικούς ὀργανισμοὺς εἶναι σαφῶς εὐκολώτερον καὶ ἀμέσως ἀποδόσεως, ἰδίως ἂν ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν : ἡ διοικητικὴ τῶν αὐτοτέλειαν, ἡ σχετικὴ ἀνεξαρτησία των ἐκ τοῦ πολιτικοῦ παράγοντος, τὸ μικρότερον μέγεθος καὶ ἡ ἀπλουστερία διοικητικῆς διάρθρωσεως των, ἡ ἔλλειψις πολλαπλῶν νομικῶν τεκμηριώσεων, ἡ σχετικὴ ἐπάρκεια ὑλικῶν πόρων κ.ο.κ.

Ὁ ἄνεμος τῆς διοικητικῆς ἀναδημιουργίας εἶναι ἀνάγκη τὴν πνεύσῃ παντοῦ, εἰς τὸν δημόσιον καὶ ἰδιωτικὸν τομέα. Συνεπῶς καὶ αἱ πολιτικαὶ ὑπηρεσίαι ἢ αἱ τοιαῦται διαχειρίσεως ὑλικοῦ, ἐφοδίων καὶ χρηματικοῦ τῶν «μὴ πολιτικῶν ὑπουργείων» θὰ πρέπει νὰ νοιώσουν τὴν ἐδεργετικὴν πνοὴν του. Εἶναι ἔθνικόν χρέος ἢ ἀναζήτησις καὶ ἡ καταπολέμησις τῆς σπατάλης τῶν ἀνθρωπίνων καὶ ὑλικῶν πόρων εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς. Ὅσον ὅμως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ πλέον ἀνεκτὴ διὰ τὴν χώραν μας αὐτὴ ἡ πολυτέλεια τῆς σπατάλης, τόσον καὶ ἡ ἐπικράτησις μιᾶς νοοτροπίας «οἰκονομιῶν» ὡς πρὸς τὴν διάθεσιν τῶν κονδυλίων ἐκ τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ διὰ τὴν ὑλοποίησιν τῶν στόχων τοῦ προγράμματος διοικητικῆς ἀναδιοργανώσεως θὰ βλάψῃ καιρίως τὴν ὄλην προσπάθειαν. Αἱ οἰκονομίαι αὐτοῦ τοῦ εἶδους «στοιχίζου ἀκριβᾶ», ὅπως εἶπε καὶ ὁ Καθηγητὴς

Langrod. Καὶ ἐδῶ ἰσχύει ἡ ἀπλή ἀλήθεια : «ὄ,τι σπείρης ἐκεῖνο θὰ θερίσης». Πρόκειται περὶ ἐπενδύσεως, οἱ πολῦτιμοι καρποὶ τῆς ὁποίας ἐνδεχομένως νὰ ἀργήσουν ἀλλὰ ὅταν ὠριμάσουν εἶναι τόσον πολλαπλάσιοι καὶ εὐπρόσδεκτοι ὥστε νὰ εὐγνωμονοῦμεν τὸν σπορέα. Ἄρκει νὰ καθορισθοῦν σαφῶς οἱ στόχοι καὶ αἱ πρωτεριότητες τοῦ προγράμματος, πάντοτε ἐντὸς τῶν πλαισίων τῶν οικονομικῶν μας δυνατοτήτων, φαίνεται δὲ ὅτι ἀπὸ πλευρᾶς δαπάνης τὰ νέα μέτρα διοικητικῆς ἀναδιοργανώσεως συγκεντρῶνουν καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο προσόν. Ὡστόσο, καλὸν εἶναι νὰ υπομνησθῇ ὅτι μία ἀληθῆς πολιτικὴ ἀναδιοργανώσεως δὲν προϋποθέτει μόνον τὴν ὁμόθυμον συνεργασίαν τοῦ Κοινοῦ, τὴν ἀλλαγὴν νοοτροπίας, τὴν ἀναδιάρθρωσιν τῶν οργανωτικῶν πλαισίων, τὴν ποιοτικὴν βελτίωσιν τοῦ προσωπικοῦ, ἀλλὰ καὶ ὑπαλλήλους λογικῶς αὐτάρκεις εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἀναγκῶν τῆς σημερινῆς ζωῆς. Ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ μισθολογικοῦ θέματος τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων μὲ ρεαλιστικὰ κριτήρια, ὁ καθορισμὸς μισθολογίων κατὰ γενικοὺς κλάδους προσωπικοῦ, ἡ καθιέρωσις ὁμοιομόρφων, δικαίων καὶ ἐνιαίων ἀρχῶν εἰς τὴν ρύθμισιν τῶν ζητημάτων τῆς προσωπικῆς καταστάσεως, θὰ συμβάλουν πολὺ, πάρα πολὺ, εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς πολιτικῆς ἀναδιοργανώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Δημοσίας Διοικήσεως.

Ἄς ἐπιτραπῇ, τέλος, ἡ ἔκφρασις μιᾶς εὐχῆς. Εἰς τὴν ὅλην προσπάθειαν, εἰς τὸ ἐθνικὸν τοῦτο ἔργον τῆς διοικητικῆς ἀναδιοργανώσεως εἶθε νὰ ἐπικρατήσῃ πνεῦμα καθολικῆς συνεργασίας καὶ ἀμοιβαίας κατανοήσεως, Διοικήσεως καὶ Διοικουμένων, πολιτικῆς ἡγεσίας καὶ λαοῦ. Θὰ εἶναι μέγα δυστύχημα, θὰ ἐπετέλει ἀσύγνωστον ὀπισθοδρόμησιν καὶ θλιβερὰν διάψευσιν τοῦ πόθου τόσων γενεῶν Ἑλλήνων, ἐὰν καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν δὲν δυνηθῶμεν ν' ἀποκτήσωμεν Δημοσίαν Διοίκησιν ὅπως τὸ ἀπαιτοῦν αἱ περιστάσεις καὶ αἱ προσδοκίαι τοῦ ἔθνους.